

V OCHRONA PRZYRODY

Uwarunkowania ochrony przyrody tworzy splot elementów, na który składają się m.in.: sytuacja społeczno-gospodarcza, wymagania formalno-prawne oraz stwierdzony stan środowiska przyrodniczego w gminie. Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają wskazać na uwarunkowania związane ze środowiskiem przyrodniczym.

Szata roślinna gminy nosi duże piętno gospodarki rolnej. Grunty rolne w przeszłości PGR-owskie nie są obecnie w pełni wykorzystywane, a użytki zielone stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę. Tereny nie użytkowane gospodarczo stają się jednocześnie siedliskiem różnych gatunków zwierząt, które nie niepokojone przez człowieka znajdują tu dla siebie korzystne warunki bytowania i rozrodu. Tak więc załamanie gospodarki rolnej z jednej strony niesie z sobą pewne straty gospodarcze, z drugiej jednak przez wzbogacenie środowiska przyrodniczego prowadzi do zmiany wartości tych obszarów i umożliwia inne ich zagospodarowanie np. turystyczne.

Na terenach nie użytkowanych można uznać za słuszne zaniechanie konserwacji urządzeń melioracyjnych, gdyż ogranicza to straty wody tak potrzebnej w krajobrazie, ale skutkiem tego jest zarastanie łąk i zanikanie półkulturowych zespołów roślinnych, które były miejscem występowania cennych taksonów np. storczyków łąkowych oraz związanej z tymi biotopami fauny zwłaszcza ptaków. W rozległych zatorfionych dolinach rozprzestrzeniają się ziołorośla i łozowiska, co prowadzi do unifikacji roślinności, kosztem jej różnorodności. W ciągu dalszej sukcesji rozwiną się tu lasy olszowe – bagienne i łęgowe, bowiem na siedliska powróci samorzutnie roślinność dostosowana do cech biotopu. Taka jest prognoza na przyszłość, korzystna dla ekosystemów bagiennych z ich światem zwierzęcym, ale jednocześnie zubażająca różnorodność biologiczną. Dlatego w stosunku do wybranych obiektów przedstawiono projekt wprowadzenia czynnych form ochrony przyrody.

Lasy z reguły mają bliższy związek z naturalną roślinnością, ale jako lasy produkcyjne są zarządzane według potrzeb gospodarki leśnej. Często odbiegają od roślinności potencjalnej, ze względu na dobór drzew o określonej wartości użytkowej. W gminie występują jednak partie leśne z cennymi starodrzewami o cechach naturalności. Ważne jest zachowanie takich enklaw przez realizację programów ochrony przewidzianych dla lasów państwowych.

Gmina posiada obszary i obiekty godne zachowania i ochrony. Proponując formy ochrony krajobrazu i przyrody ożywionej wzięto pod uwagę wyniki inwentaryzacji oraz

istniejące projekty ochronne, które nie doczekały się jeszcze realizacji jak również zastaną sytuacją – obszary chronione już ustanowione. Wzięto również pod uwagę posiadane przez Biuro informacje o walorach gmin sąsiednich i propozycje ochrony w nich zawarte. Ma to na celu stworzenie możliwości planowania sieci terenów chronionych w skali województwa.

1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym

1.1. Istniejące w gminie obszary i obiekty chronione

Ustawa o ochronie przyrody przewiduje różne formy ochrony przyrody. Generalnie można podzielić je na obiekty przestrzenne i obiekty ochrony indywidualnej (ANEKS).

W gminie Siemyśl aktualnie nie ma obiektów chronionych powierzchniowo wytypowanych w oparciu o ustawę o ochronie przyrody. Istnieją tu obiekty chronione powstałe w oparciu o:

- ustawę o ochronie przyrody – obiekty ochrony indywidualnej - pomniki przyrody,
- ustawę o lasach – lasy ochronne.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Siemyśl objęto ochroną jako pomniki przyrody 10 obiektów. Z czego 8 tworzą drzewa pojedyncze lub rosnące w grupach, a pozostałe 2 to głazy narzutowe.

Symbol na mapie 1: 25 000	Miejscowość	Opis obiektu	Uwagi
1.	Trzynik – w parku zabytkowym 40 m od pałacu.	Klon srebrzysty o obw. 340cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 259.
2.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Lipa drobnolistna o obw. 573 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 260.
3.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Buk zwyczajny o obw. 425 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 261.
4.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Jesion wyniosły o obw. 395 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 262.

5.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Lipa drobnolistna o obw. 347 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 263.
6.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Dwa dęby szypułkowe o obw. 334 i 303 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 264.
7.	Trzynik – na cmentarzu ewangelickim nieczynnym, działka nr 8/2.	Lipa drobnolistna o obw. 397 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 265.
8.	Białokury – przy byłym pałacu w parku zabytkowym.	Dwa dęby szypułkowe odm. stożkowej o obw. 346 i 340 cm.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego 7/92 z dnia 8.09.1992, poz. 266.
9.	500 m na północny-zachód od jeziora Kamienica.	Gnejs oczkowy o obw. 11,9 m; wys. ponad ziemią 1,9 m; dł. 4,4 m; szer. 2,4 m.	Dz. Urz. Woj. Koszal. Nr 15 z dnia 30.09.1992, poz. 109.
10.	500 m na północny-zachód od jeziora Kamienica.	Gnejs szary o obw. 8,4 m; wys. ponad ziemią 0,1 m; dł. 3,0 m; szer. 2,5 m.	Dz. Urz. Woj. Koszal. Nr 15 z dnia 30.09.1992, poz. 110.

1.2. Obiekty przewidziane do ochrony zasobów przyrodniczych

Na terenie gminy Siemyśl proponuje się utworzenie pięciu użytków ekologicznych oraz jednego obszaru ochrony krajobrazu „Jezioro Kamienica i Dolina Błotnicy”, jako kontynuację tej formy ochrony zaprojektowanej przez gminę Gościno. Obszar jeziora Kamienica i doliny Błotnicy odpowiada wymaganiom Ustawy o ochronie przyrody z 1991 roku dla obszarów chronionego krajobrazu (art. 26.1), obejmuje on bowiem wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów i celem powołania takiego obszaru byłoby zapewnienie stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych na tym obszarze.

Nowy plan zagospodarowania przestrzennego powinien uwzględnić propozycje opisane w niniejszym opracowaniu. Przeprowadzona inwentaryzacja walorów w dużym stopniu rozszerza zakres form i przestrzeni proponowanej do ochrony. Wszystkie zaproponowane do ochrony obiekty wymagają opracowania dokumentacji według wymogów prawnych, a następnie zatwierdzenia przez odpowiedni organ (Wojewodę lub Radę Gminy). W rozporządzeniach powołujących obiekty określone powinny zostać szczegółowe wytyczne konserwatorskie gwarantujące zachowanie walorów przyrodniczych tych obszarów.

Do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w planach

zagospodarowania i Studium (...) zapisać odnośnie tych obszarów zakaz zmiany form użytkowania gruntów i w miarę możliwości wskazania konserwatorskie wymienione dla każdego z obszarów. Odnośnie terenów zaproponowanych do włączenia do użytków ekologicznych należy także wprowadzić zakaz prywatyzacji gruntów państwowych lub innych nieprywatnych.

Poniżej wymieniono i omówiono obszary w gminie Siemyśl przewidziane do ochrony przez poszczególne zespoły autorskie operatów szczegółowych oraz konkluzje wynikające z całościowego spojrzenia na uwarunkowania przyrodnicze, a także w pewnym zakresie przestrzenne i gospodarcze gminy ustalone na podstawie dokumentów znajdujących się w gminie.

Obszary i obiekty na terenie gminy Siemyśl zasługujące na prawną ochronę i powołanie na podstawie ustawy o ochronie przyrody podzielić można na następujące grupy:

- obszar chronionego krajobrazu,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

1.2.1. Obszar chronionego krajobrazu (OCHK)

OCHK to wielkopowierzchniowa forma ochrony wprowadzana w miejscach o wysokich walorach krajobrazowych i zachowanych różnorodnych ekosystemach. Ustanowienie OCHK nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże nie może być ona sprzeczna z potrzebami zachowania stanu przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu, tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności.

Celem obszarów chronionego krajobrazu jest:

- zatrzymanie procesów degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej,
- utrzymanie dotychczasowych wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego,
- tworzenie osłony dla obszarów o surowszych rygorach ochrony,
- wypracowanie racjonalnych zasad turystycznego wykorzystania obszaru,
- ochrona obszarów stanowiących część systemu ekologicznego.

Forma ochrony i nazwa	Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezioro Kamienica i dolina Błotnicy”
Symbol na mapie 1:25 000	OCHK I <i>R-U 11-16</i>
Położenie	Południowo-wschodnia część gminy Siemyśl, obejmująca Jezioro Kamienica z przyległymi lasami, zalesiony górny bieg rzeki Błotnica do parku podworskiego we Wszemierzycach. Powierzchnia 345 ha.
Przedmiot i cel ochrony	Niezeutrofizowane jezioro oraz kompleks lasów liściastych buczyn, grądów, łęgów i olsów.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Fragmenty lasów o charakterze zbliżonym do naturalnego (leśnictwo Trzynik oddział 212d i 223g), liczne występowanie gatunków objętych ochroną ścisłą – wiciokrzew pomorski i częściową: konwalia majowa, marzanka wonna, kruszyna pospolita. W obrębie kompleksów leśnych znajduje się grodzisko wyżynne typu cypłowego nad jeziorem Kamienica oraz pomnikowe głązy narzutowe w dolinie Błotnicy. Do obszaru przylega park podworski we Wszemierzycach. Park ten stanowi naturalne otoczenie dla zabytkowego pałacu mimo braku okazów starodrzewu i szczególnie oryginalnych cech kompozycji czy składu gatunkowego (rodzime gatunki). Pomiędzy pałacem, a stawem rośnie kępa świerków z pnącym się bluszczem. Zbocza z licznymi źródłiskami pokrywa drzewostan bukowy z runem, w którym występują gatunki częściowo chronione pierwiosnka lekarska, konwalia majowa, marzanka wonna i miodunka płamista. Na uwagę zasługuje okaz modrzewia europejskiego o obwodzie 320 cm, rosnący po prawej stronie pałacu, proponowany do ochrony jako pomnik przyrody.
Ocena walorów	Ponadlokalny korytarz ekologiczny.
Dyrektywa siedliskowa	Obejmuje siedliska ujęte w Dyrektywie: lasy bukowe, lasy grądowe i lasy bagienne.
Dyrektywa ptasia	Ochrona miejsc występowania: perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, czernica, gągoł, nurogęs, kania czarna, łyska, myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba.
Konwencja Berneńska	Ochrona miejsc występowania: perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, czernica, gągoł, nurogęs, kania czarna, łyska, myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba, żaba śmieszka, żaba trawna, zaskroniec zwyczajny, rzęsorek rzeczek, nocek rudy.
Zagrożenia	Małe zagrożenia na terenie gminy Siemyśl (większość stanowią lasy wodochronne oraz lasy o charakterze naturalnym, brak obiektów turystycznych nad jeziorem Kamienica po stronie gminy Siemyśl, park we Wszemierzycach jest użytkowany i zadbany).

Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Brak lokalizacji obiektów turystycznych nad jeziorem, ochrona zieleni parkowej we Wszemierzycach, oznakowanie pomnikowych głazów narzutowych w dolinie Błotnicy oraz ochrona stanowiska archeologicznego wraz ze starodrzewiem na obszarze grodziska.
---	---

1.2.2. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody mogą być „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu”. Ta forma ochrony umożliwia zachowanie cennych fragmentów przyrody uwzględniając równocześnie potrzeby człowieka w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Ustawa o ochronie przyrody dopuszcza powoływanie użytków ekologicznych zarówno przez wojewodę jak i przez gminy, które mogą dzięki temu kierując się troską o zachowanie największych wartości na obszarze swego administrowania skutecznie zadbać o zachowanie cennych przyrodniczo obiektów.

W wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy Siemyśl stwierdzono na jej terenie pięć obiektów odpowiadających ustawowej definicji użytku ekologicznego i wymagających ochrony ze względu na potrzeby ochrony różnorodności biologicznej i sprawnego funkcjonowania systemów ekologicznych.

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Byszewskie Błota”
Symbol na mapie 1:25 000	UE-1 I 8
Położenie	Obiekt położony w Byszewie.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona unikalnych walorów różnorodności biologicznej oraz lęgowej awifauny wodno-błotnej.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Położone są tu stawy rybne, niewielkie zbiorniki o zredukowanym pasie makrofitów, płytkie o dnie piaszczysto-mulistym. Jest to miejsce lęgowe: łyski, błotniaka stawowego, potrzosa, potrzescza, remiza. Stanowi miejsce rozrodu: żaby moczarowej, żaby jeziorkowej, grzebiuszki ziemnej, świtezianki dziewicy, świtezianki błyszczącej, ślimaka winniczka.

Ocena walorów	Obiekt ważny w skali regionalnej.
Dyrektywa siedliskowa	Ochrona miejsc występowania ślimaka winniczka.
Dyrektywa ptasia	Ochrona miejsc występowania błotniaka stawowego.
Konwencja Berneńska	Ochrona: łąska, błotniak stawowy, potrzos, potrzyszcz, remiz. Ochrona miejsc rozrodu: żaby moczarowej, żaby jeziorkowej, grzebiuszki ziemnej, ślimaka winniczka.
Zagrożenia	Odwadnianie obszarów podmokłych, płoszenie ptaków podczas okresu lęgowego.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wskazania ochronne: wytyczenie, oznakowanie i opisanie szlaków turystycznych. Zakazy: odwadniania terenu, koszenia trzciny, zaśmiecania, oraz zakazy zawarte w art. 31a ustawy o ochronie przyrody.

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Mszary Siemyślskie”
Symbol na mapie 1:25 000	UE-2 <i>N-O 9-10</i>
Położenie	Kolonia Siemyśl.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona unikalnych walorów różnorodności biologicznej oraz ochrona lęgowej awifauny wodno-błotnej, ochrona miejsc rozrodu i przebywania bezkręgowców.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Są to trzcinowiska z fragmentem lustra wody na obrzeżach z narastającym mchem torfowca, licznymi krzewami i gęstymi zakrzaczeniami wierzby, na obrzeżach z turzycami i sitem oraz trzciną i pałąk wodną – doskonała ostoja dla ptaków wodno-błotnych i schronienie dla parzystokopytnych. Jest to lęgowisko ptaków wodno-błotnych: gęgawy, błotniaka stawowego, łąski, wodnika, krakwy, krzyżówki, czernicy, świergotka drzewnego, świerszczaka, łożówki, skowronka, potrzosa, trznadla, potrzyszcz. Jest to miejsce rozrodu: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, świtezianka dziewica, świtezianka błyszcząca, żyworódka.
Ocena walorów	Obiekt ważny w skali ponadregionalnej.
Dyrektywa siedliskowa	Gatunki z listy: żaba jeziorkowa, żaba moczarowa.
Dyrektywa ptasia	Lęgowisko ptaków wodno-błotnych: gęgawy, błotniaka stawowego, łąski, wodnika, krakwy, krzyżówki, czernicy, świergotka drzewnego, świerszczaka, łożówki, skowronka, potrzosa, trznadla, potrzyszcz.
Konwencja Berneńska	Lęgowisko ptaków wodno-błotnych: gęgawa, błotniak stawowy, łąska, wodnik, krakwa, krzyżówka, czernica, świergotek drzewny, świerszczak, łożówka, skowronek, potrzos, potrzyszcz. Miejsce rozrodu płazów: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa.
Zagrożenia	Odwodnienie obszarów podmokłych, zaśmiecanie, płoszenie ptaków podczas okresu lęgowego, wypalanie trawy i trzciny.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wskazania: oczyszczenie terenu ze śmieci; wytyczenie, oznakowanie i opisanie szlaków turystycznych. Zakazy: zakaz odwadniania terenu oraz koszenia trzciny.
---	---

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jezior Trzynie Duży i Mały”
Symbol na mapie 1:25 000	UE-3 <i>P-R 15</i>
Położenie	Jezioro Trzynie Duży, Jezioro Trzynie Mały.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona unikalnych walorów różnorodności biologicznej i ochrona lęgowej awifauny wodno-błotnej.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Dwa zbiorniki wodne, częściowo otoczone lasem mieszanym, pas trzcin niezbyt szeroki miejscami zanikający, głębokość zbiorników niewielka. Jest to miejsce lęgowe ptaków wodno-błotnych: stanowisko rozrodu gągoła. Miejsce rozrodu: skójki malarskiej.
Ocena walorów	Obiekt ważny w skali lokalnej.
Dyrektywa siedliskowa	Gatunki z listy: gągoł.
Dyrektywa ptasia	Gatunki z listy: gągoł.
Konwencja Berneńska	Gatunki z listy: gągoł.
Zagrożenia	Zanieczyszczenia biogenami spływającymi z pól i łąk, odwadnianie obszarów podmokłych, zaśmiecanie i nadmierna pentetracja ludzka, wypalanie trawy i trzcinowisk.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wskazania: utworzenie strefy otulinowej chroniącej obiekt przed środkami ochrony roślin i wpływem nawozów, uregulowanie ruchu turystycznego. Zakazy: wysypywania i wylewania odpadów i innego zanieczyszczania wód i gleby, biwakowanie w miejscach przygotowanych i wskazanych przez zarządcę tego terenu oraz zapisy art. 31a ustawy o ochronie przyrody odnośnie tej formy ochrony.

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jezioro Kamienica”
Symbol na mapie 1:25 000	UE-4 <i>T-U 13-15</i>
Położenie	Południowo-wschodnia część gminy – obejmuje Jezioro Kamienica.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona unikalnych walorów różnorodności biologicznej, ochrona regionalnych walorów krajobrazowych, ochrona stanowisk ptaków wodno-błotnych, ochrona krajobrazu, ochrona płatów buczyny – siedliska dla ptaków wróblowatych.

Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Jest to jezioro rynnowe, oligotroficzne, otoczone płatami buczyny o słabo lub wcale nie rozwiniętym pasie roślinności przybrzeżnej. Jest łęgowskiem: perkoza dwuczubego, łabędzia niemego, krzyżówki, głowienki, czernicy, gągoła, nurogęsi, kani czarnej, łyski. Cenne gatunki fauny: myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba. Stanowi miejsca rozrodu płazów bezogonowych: żaba śmieszka, żaba trawna, gadów: zaskroniec zwyczajny oraz bezkręgowców: świtezianka dziewica, skójka zastrzona, skójka malarska, <i>Pisidium amnicum</i> , groszkówka pospolita.
Ocena walorów	Obiekt ważny w skali regionalnej.
Dyrektywa siedliskowa	Ochrona miejsc występowania: perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, czernica, gągoł, nurogęs, kania czarna, łyska, myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba, żaba śmieszka, żaba trawna, zaskroniec zwyczajny, rzęsorek rzeczek, nocek rudy.
Dyrektywa ptasia	Ochrona miejsc występowania: perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, czernica, gągoł, nurogęs, kania czarna, łyska, myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba.
Konwencja Berneńska	Ochrona miejsc występowania: perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, czernica, gągoł, nurogęs, kania czarna, łyska, myszołów zwyczajny, grzywacz, puszczyk, dzięcioł czarny, strzyżyk, rudzik, kos, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, szarytka, modraszka, bogatka, kowalik, pęzacz leśny, wilga, zięba, żaba śmieszka, żaba trawna, zaskroniec zwyczajny, rzęsorek rzeczek, nocek rudy.
Zagrożenia	Wycinka zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż brzegów jeziora, kłusownictwo ryb, nadmierna eksploatacja turystyczna.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wskazania ochronne: oczyszczenie terenu ze śmieci, wytyczenie, oznakowanie i opisanie szlaków turystycznych oraz miejsc biwakowania – regulacja turystyki kajakowej i wędkarstwa, przyrodnicza edukacja i szkolenia organów samorządowych. Zakazy: zakaz pozyskiwania, niszczenia i uszkodzania drzew, zakaz usuwania starych, próchniejących drzew z powierzchni całego terenu i koryta rzeki, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego, zakaz wysypywania i wylewania odpadów i innego zanieczyszczania wód i gleby, zmiany stosunków wodnych poprzez budowę zastawek spiętrzających lub jakichkolwiek urządzeń hydrologicznych przecinających nurt rzeki, zakaz niszczenia gleby, budowy budynków i stawiania tymczasowych obiektów budowlanych w korycie rzeki, zakaz palenia ognisk i zakłócania ciszy oraz wynikające z art. 31a ustawy o ochronie przyrody.

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Bagno pod Górą Białokurską”
Symbol na mapie 1:25 000	UE-5 <i>I-J 12-13</i>
Położenie	Obiekt położony 1,7 km na północny-zachód od Gorawina..
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych mokradła i oczka śródpolnego, ze zbiorowiskami szuwarowymi i zarośłowymi o charakterze naturalnym, z rzadko spotykanymi, zagrożonymi i chronionymi gatunkami roślin oraz zwierząt.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Mokradło i oczko śródpolne ze zbiorowiskami szuwarowymi i zarośłowymi o charakterze naturalnym. Miejsce rozrodu ptaków i płazów bezogonowych.
Ocena walorów	Obiekt ważny w skali regionalnej.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Odwodnienie obszarów podmokłych, zaśmiecanie, płoszenie ptaków podczas okresu lęgowego, wypalanie trawy i trzciny.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wskazania ochronne: oczyszczenie terenu ze śmieci, przyrodnicza edukacja i szkolenia organów samorządowych. Zakazy: zakaz pozyskiwania, niszczenia i uszkodzania drzew, zakaz usuwania starych, próchniejących drzew z powierzchni całego terenu, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego, zakaz wysypywania i wylewania odpadów i innego zanieczyszczania wód i gleby, zmiany stosunków wodnych, zakaz niszczenia gleby, budowy budynków i stawiania tymczasowych obiektów budowlanych w korycie rzeki, zakaz palenia ognisk i zakłócania ciszy oraz wynikające z art. 31a ustawy o ochronie przyrody.

1.2.3. Pomniki przyrody

W gminie Siemyśl stwierdzono 8 obiektów, które powinny być chronione jako pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa, szpaler i aleje. W odniesieniu do drzew będących pomnikami przyrody zalecany jest ich podział na dwie kategorie ochronne - **ściśłą i częściową**, wynikający z celu ochrony i roli obiektu chronionego.

Dla pomnikowych drzew i alej, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową proponowana jest ochrona częściowa. Wobec obiektów tego rodzaju nie tylko dopuszczalne, ale wręcz wskazane jest dokonywanie zabiegów poprawiających i zabezpieczających ich stan

zdrowotny oraz estetykę.

Te obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów) powinny być objęte ochroną ścisłą wykluczającą stosowanie zabiegów ochronnych. Drzewa te powinny być chronione także po swojej śmierci, aż do całkowitego rozpadu.

Poniżej przedstawiono spis pomników przewidzianych do ochrony.

Symbol na mapie 1: 25 000	Miejscowość	Opis obiektu	Uwagi
11.	Charzyno – przy zabudowaniach rolnika.	Dąb szypułkowy o obw. 444 cm.	Ochrona częściowa.
12.	Niemierze – nieczynny ewangelicki przykościelny cmentarz.	Jesiony wyniosłe o obw. 330 i 333 cm.	Ochrona częściowa.
13.	Kędrzyno – park podworski.	Klon jawor o obw. 338 cm.	Ochrona częściowa.
14.	Unieradz – nieczynny ewangelicki przykościelny cmentarz.	Lipa drobnolistna o obw. 380cm.	Ochrona częściowa.
15.	Wszemierzyce (Marianówek) – park podworski, obecnie ośrodek Monaru.	Modrzew europejski o obw. 320cm.	Ochrona częściowa.
16.	Siemyśl – ewangelicko-katolicki cmentarz.	Żywotniki zachodnie o obw. 150, 170, 175 cm.	Ochrona częściowa.
17.	Trzynik.	Dęby szypułkowe o obw. 468 i 407 cm.	Ochrona częściowa.
18.	Aleja z miejscowości Trzynik w kierunku Gościna.	Buk zwyczajny o obw. 398 cm.	Ochrona częściowa.

Po uzupełnieniu koniecznej dokumentacji w/w obiekty powinny zostać uznane pomnikami przyrody przez Wojewodę lub Radę Gminy.

Wskazania konserwatorskie:

1. Dla powyższych obiektów należy sporządzić metryki wg wzoru stosowanego w dokumentacji pomników przyrody dla województwa szczecińskiego (w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody).
2. Oznakować, otoczyć opieką konserwatorską, chronić przed wycięciem i uszkodzeniem.
3. Opisać w materiałach promocyjnych, rozpowszechnić informacje miejscowej

ludności i turystów.

1.2.4. Inne obszary i obiekty cenne

W tym punkcie omówiono pozostałe cenne obiekty przyrodnicze, którymi są rozproszone układy biocenotyczne ze stanowiskami chronionych i zagrożonych roślin, zbiorowiska roślin, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupiska starodrzewu, aleje i szpalery nie zgłoszone do ochrony pomnikowej i in. Obszarów tych jest 15, a rozmieszczone są na terenie całej gminy. Większość z nich stanowi wyodrębnione w krajobrazie rolniczym enklawy roślinności podmokłych łąk, zarastających oczek, które są miejscem bytowania i rozrodu dla chronionych gatunków zwierząt.

Obiekty te są ważne dla zachowania różnorodności biologicznej flory i fauny oraz wartościowymi krajobrazowo miejscami na omawianym terenie. Bytujące tu zwierzęta i rosnące rośliny należą do taksonów objętych ochroną gatunkową i z tego powodu degradacja tych miejsc jest zabroniona. Niektóre z tych obszarów można na podstawie obowiązujących przepisów uznać za miejsca rozrodu i stałego przebywania gatunków chronionych i wyznaczyć ich granice. Określenie lokalizacji powyższych obszarów oraz opis ich walorów jest wskazówką dla planistów umożliwiającą im projektowanie zagospodarowania obszaru gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody.

Podjęmowanie decyzji o działaniach na tych terenach powinno odbywać się w porozumieniu ze specjalistami przyrodnikami, którzy mogą wskazać kolizje planowanych posunięć ze środowiskiem i jeśli to będzie możliwe określać wskazania dla konkretnych miejsc.

Poniżej przedstawiamy spis i krótki opis prezentowanych obiektów.

Symbol na mapie 1: 25 000	Opis obiektu
OC 1 0 3-4	Stawy w Zabłociu – kompleks kilku oczek wodnych. Jest to obszar podmokłych łąk z nielicznymi zakrzewieniami i pojedynczymi drzewami. Stanowisko rozrodu: żaby śmieszki, żaby moczarowej, kumaka nizinnego.
OC 2 K 4	Śródpolne oczko wodne koło Niemierza. Stanowisko rozrodu ptaków wróblowatych: skowronka, pliszki żółtej, trznadla, potrzescza.
OC 3 K 5	Stawy w Niemierzu. Jest to obszar podmokły, zadrzewiony, otoczony zakrzewieniami, oczkiem wodnym i otoczony polami uprawnymi. Stanowisko rozrodu: żaby moczarowej, traszki zwyczajnej.

OC 4 <i>R-S 4</i>	Śródpolne oczko wodne w Charzynie. Miejsce rozrodu i stałego przebywania ropuchy szarej, żaby moczarowej, krzyżówki, łyśki.
OC 5 <i>N 7</i>	Staw w Nieżynie. Miejsce rozrodu żaby jeziorkowej.
OC 6 <i>N 7-8</i>	Staw w Nieżynie. Miejsce rozrodu łabędzia niemego.
OC 7 <i>N-O 7</i>	Oczko wodne w Nieżynie. Miejsce rozrodu żaby jeziorkowej, żaby moczarowej.
OC 8 <i>J 9</i>	Śródpolne oczko koło Kolonii Byszewo. Jest miejscem rozrodu: żaby jeziorkowej, żaby moczarowej.
OC 9 <i>O 9</i>	Wodne oczka śródpolne na południowy-zachód od Unieradza. Miejsce rozrodu żaby moczarowej.
OC 10 <i>O 9</i>	Wodne oczka śródpolne na południowy-zachód od Unieradza. Miejsce rozrodu żaby moczarowej.
OC 11 <i>P 9</i>	Wodne oczka śródpolne na południowy-zachód od Unieradza. Miejsce rozrodu żaby trawnej.
OC 12 <i>J-K 9-10</i>	Oczka wodne na wschód od Morowa. Jest miejscem rozrodu: żaby jeziorkowej, żaby moczarowej.
OC 13 <i>R 11</i>	Stawy rybne w Marianówku, przepływowe przy ośrodku monarowskim na skraju lasu. Stanowisko rozrodu pliszki górskiej, pliszki siwej i ryb karpowatych.
OC 14 <i>S 16</i>	Helenówek. Oczko śródleśne w zagłębieniu terenu przylegające od północy i zachodu do kompleksu leśnego, od wschodu do nieużytków rolnych. Jest miejscem rozrodu żaby trawnej.
OC 15 <i>G-P 5-15</i>	Dolina Dębosznicy.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art. 3) i ustawy o lasach (art. 13) ochronie polegającej na zachowaniu w stanie naturalnym podlegają:

- ⇒ śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha,
- ⇒ torfowiska na gruntach rolnych i śródleśne,
- ⇒ pozostałe naturalne bagna i łąki na terenach śródleśnych.

Wobec powyższych obiektów zakazana jest ingerencja zakłócająca naturalne procesy i mogąca doprowadzić do zachwiania równowagi przyrodniczej lub ograniczenia różnorodności biologicznej. W szczególności nie należy:

- wykonywać w odniesieniu do tych obiektów (także w ich sąsiedztwie) prac

melioracyjnych wpływających negatywnie na ich stosunki wodne (w szczególności obniżających poziom wód),

- oddawać w dzierżawę oczek wodnych w celu ich wykorzystania rybackiego wiążącego się z niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz zmianą właściwości fizyko-chemicznych wód,
- niszczyć roślinności przybrzeżnej oraz zarośli i zadrzewień przywodnych,
- wykonywać w sąsiedztwie zrębów zupełnych,
- zalesiać łąk i muraw ciepłolubnych,
- zezwalać na eksploatację torfu.

2. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Ekologiczny System Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh) to koncepcja ochrony przyrody mająca na celu w dłuższej perspektywie czasu ochronę, zachowanie, bądź restytucję walorów przyrodniczych, opracowana w latach siedemdziesiątych XX wieku i będąca podstawą przyjętej przez Sejm polityki ekologicznej państwa. Zamysł ten stał się możliwy do zrealizowania na drodze działań w skali międzynarodowej dzięki powstałej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku koncepcji stworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET). W ramach tej koncepcji dla Polski zaproponowano utworzenie krajowej sieci ECONET-PL, a propozycje te opisano w pracy „Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA Liro (1995).

Zarówno system ESOCh jak i ECONET-PL można uznać za koncepcje oparte na podobnych zasadach i stawiające te same cele do osiągnięcia. Autorzy ECONET opracowali jednak wciąż doskonale metody zmierzające do zidentyfikowania i wyłonienia obszarów tworzących sieć ekologiczną. W obwieszczeniu prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001r. (MP nr 26/01 poz.432) ogłoszono założenia polityki proekologicznej państwa. W dokumencie tym w rozdz. III ust. 2.2.4. opisywana jest rola i znaczenie ECONET-PL w kształtowaniu krajowej sieci ekologicznej.

W niniejszym opracowaniu sieć nazwano ESOCh ze względu na istniejące odniesienia prawne w Polsce (np. w Ustawie o ochronie przyrody).

Tworząc system ESOCh przyjęto, że sieć ekologiczna ma strukturę hierarchiczną, a więc jej elementy mogą być wyróżnione na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Sieć tworzą **strefy węzłowe** i wiążące je **korytarze ekologiczne** oraz **obszary podlegające unaturalnieniu**.

Na poziomie lokalnym, za jaki można uznać poziom gminy, elementy sieci są obszarami węzłowymi. Jednocześnie pełnią one funkcje korytarzy ekologicznych na wyższym poziomie organizacji, np. regionalnym. Stąd elementy cząstkowe, wyróżnione w trakcie wykonywanej inwentaryzacji przyrodniczej, stanowią część bardziej złożonego systemu krajowego, a następnie międzynarodowego. Bardzo istotne jest, więc określenie walorów przyrodniczych obszarów na podstawowym, lokalnym poziomie. W nowoczesnym podejściu do idei ochrony przyrody ESOCh jest bardzo istotny. Umożliwia zaplanowanie i realizację zadań o doniosłym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrody i jej różnorodności w dłuższej i szerszej perspektywie (czasowej i przestrzennej).

Obszary podlegające unaturalnieniu mogą występować jako zasadnicze elementy sieci (obszarów rdzeniowych – węzłowych i korytarzy ekologicznych). Mogą to być obszary zdegradowane w wyniku skażenia środowiska przyrodniczego i intensywnych form użytkowania, ale z zachowanymi cechami siedliska, co daje szansę na odtworzenie poprzedniego układu. Zaliczono do nich także obszary, których walory mogą być przywrócone przez stosowanie proekologicznych form gospodarowania, np. lasy gospodarcze i użytkowane agrocenozy.

Fragmenty ESOCh jak dotąd nie zostały wyodrębnione jako obiekty ochrony przyrody. Ustawa o ochronie przyrody określa w art. 13 ust. 2 jako obiekty krajowego systemu ochrony przyrody – parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu. Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt. Szlaki migracji flory i fauny stanowią również refugia szaty roślinnej o naturalnym oraz seminaturalnym charakterze. Są to głównie lasy, bagna, torfowiska, jeziora lub oczka wody albo trzcinowiska, doliny rzek i strumieni, ciągi zadrzewień.

2.1. Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest drogą przepływu materii, energii i migracji organizmów. Pełni funkcję przewodząco-łącznikową (generująco-zbierającą). Rozróżniane są dwa typy korytarzy – **liniowe i pasowe**.

Istotną cechą korytarza są jego wymiary. Szerokość obszaru pełniącego rolę korytarza nie powinna być mniejsza niż 500 m, a korytarza rangi europejskiej powinna być kilkukilometrowej szerokości. Miejsca zwężenia powinny być uważane za obszary zwiększonego zagrożenia ich ciągłości. Cechą istotną jest także jego długość. Można przyjąć założenie, iż im dłuższy korytarz jest, tym efektywność jego funkcjonowania jest

mniejsza. Warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt w korytarzach są gorsze niż w obszarach węzłowych.

- **Korytarze liniowe** stanowią przede wszystkim układy biocenotyczne tras komunikacyjnych: dróg, tras kolejowych, także miedz śródpolnych itp. Ich struktura w bardzo dużym stopniu jest kształtowana przez otoczenie, którym są przeważnie krajobrazy antropogeniczne, zdominowane przez roślinność synantropijną. Są ekosystemami mało stabilnymi. Ich rola w utrwalaniu przyrodniczych funkcji krajobrazu jest dużo mniejsza niż korytarzy pasowych.

- **Korytarze pasowe** w odróżnieniu od liniowych mają odpowiednio wyższy poziom organizacji i są znacznie szersze od poprzednich. W jego obrębie może rozwinać się mozaika (agregacja) zbiorowisk różnych kręgów dynamicznych roślinności. Korytarzami o charakterze pasowym są strefy wododziałowe i dolinne.

Na terenie gminy Siemyśl proponuje się powołanie 2 lokalnych korytarzy ekologicznych. Należą do nich:

- **K1** - rzeka Błotnica i łąki wzdłuż koryta rzeki,
- **K2** - rzeka Dębosznica i łąki wzdłuż koryta rzeki.

Szczególnie ważnym korytarzem jest dolina rzeki Błotnicy, która łączy dwa jeziora Kamienica i Resko Przymorskie w gminie Kołobrzeg. Stąd wytyczenie tego korytarza ekologicznego i jego ochrona należy do zadań priorytetowych. Dolina rzeki Dębosznicy przebiega przez znaczny obszar gminy, dlatego koryto rzeki i zadrzewienia wraz z zakrzaczeniami nadrzecznymi umożliwiają migrację fauny w zachodniej części gminy Siemyśl.

W odniesieniu do obu korytarzy ekologicznych należy przypisać zalecenia mające na celu zachowanie istniejącego stanu i poprawy w przyszłości:

- zakazać wycinania zadrzewień i zakrzaceń wzdłuż brzegów obu cieków,
- uregulować gospodarkę wodno-ściekową, poprzez kanalizację miejscowości leżących wzdłuż cieków,
- wszelkie prace hydrotechniczne i inne mogące wpływać na oba ciek wodne muszą uzyskać akceptację Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i być poprzedzone stosowną prognozą oddziaływania na ich środowisko.

2.2. Strefy węzłowe – biocentra

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk

naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

Obszarem węzłowym dla fauny kręgowców i bezkręgowców na obszarze gminy jest jezioro Kamienica. W okresie jesiennym na tym obszarze gromadzi się większa ilość kaczkowatych jak głowienka, łabędź niemy i krzyżówka oraz innych ptaków wodno-błotnych jak łyska i perkoz dwuczuby, krakwa, gęś gęgawa (gatunek rzadki wg. CORINE), gągoł, kania czarna, nurogęs i żuraw, a z teriofauny borsuk.

2.3. Bariery ekologiczne

Intensywna działalność ludzka wpływa na otaczające środowisko w różnoraki sposób. Najczęściej spotykamy się z jej negatywnym wpływem. Zwierzęta i rośliny żyjące w otoczeniu człowieka coraz częściej poddawane są jego presji, a zwierzęta i rośliny dziko żyjące w naturalnym środowisku popadają w konflikt z potrzebami rozwijającej się gospodarki ludzkiej. Oprócz bezpośredniego wpływu człowieka takiego jak polowania, zbieractwo, niszczenie siedlisk (np. wypalania, przeprowadzenie melioracji) czy zanieczyszczenie środowiska, oddziałuje on także pośrednio, np. przez tworzenie nienaturalnych barier ekologicznych.

Bariery ekologiczne ze względu na ich pochodzenie można podzielić na: **bariery sztuczne** i **bariery naturalne**.

W gminie Siemyśl wyróżniono dwa rodzaje barier ekologicznych, które utrudniają naturalne połączenia siedlisk zwierząt i drogi ich migracji w obrębie obszarów cennych przyrodniczo lub stanowią zagrożenie dla otaczającego środowiska:

- drogowe szlaki komunikacyjne - stanowią je drogi asfaltowane usytuowane na obszarze gminy, głównie:
 - z Trzebiatowa przez Byszewo, Nieżyn do Gościna,
 - z Kołobrzegu przez Charzyno, Nieżyn, Siemyśl, Białokury do Płot.
- miejscowości leżące w pasie łączącym obszary cenne przyrodniczo - są to miejscowości Nieżyn i Siemyśl. Obie miejscowości położone są przy ważnych regionalnie korytarzach ekologicznych cieków Błotnicy i Dębosznicy. Przylegając wpływają poprzez ludzką obecność na migrację zwierząt, jednocześnie przez wytwory ludzkie i ich obecność

ograniczają migrację i transfer genów między obu korytarzami poprzez użytek ekologiczny UE 2.

3. Przyroda gminy Siemyśl na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej

Zgodnie z zapisami art. 87 i 91 Konstytucji RP międzynarodowe umowy ratyfikowane przez Polskę są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej. Niewątpliwie takimi są międzynarodowe konwencje ratyfikowane przez władzę naszego kraju.

Obowiązujące w państwach Unii Europejskiej przepisy z zakresu ochrony środowiska, a w szczególności z zakresu ochrony przyrody nie są w Polsce obowiązujące. Jednakże Układ Europejski o stowarzyszeniu Polski ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, który wszedł w życie w 1994r. zakłada, że następować będzie stopniowe zbliżenie przepisów polskich z przepisami Unii Europejskiej. Jest to istotne również ze względu na zaawansowane starania Polski o wejście do Unii Europejskiej.

Niezbędnym jest, więc takie prowadzenie działań, aby uchwalane w najbliższych czasach plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniały już te kwestie i wybiegały naprzeciw tym wymogom. Dlatego autorzy operatu generalnego uważają, że ten punkt jest szczególnie ważny dla pracowników administracji państwowej rządowej i samorządowej oraz tych osób, które będą uczestniczyły w procedurze przygotowywania i zatwierdzania planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Poniżej omówiono uwarunkowania płynące z:

- obowiązujących w Polsce konwencji,
- z obowiązujących w państwach Unii Europejskiej przepisów z zakresu ochrony przyrody, a które w związku ze staraniami Polski o przyjęcie w poczet państw Unii Europejskiej będą „lada chwila” obowiązywać w naszym kraju.

3.1. Konwencje międzynarodowe

Polska ratyfikowała szereg międzynarodowych umów, konwencji i porozumień w zakresie ochrony przyrody. W stosunku do obszaru gminy Siemyśl odniesienie mają następujące Konwencje:

- **Konwencja Berneńska** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, zawarta w Bernie w 1979r.
- **Konwencja Bońska** – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, zawarta w Bonn w 1979r.

- **Konwencja o różnorodności biologicznej** podpisana w Rio de Janeiro w 1992r.

3.1.1. Ochrona szaty roślinnej i fauny na podstawie Konwencji Berneńskiej

Konwencja o ochronie europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych zwana Berneńską, zobowiązuje poszczególne państwa do ochrony siedlisk dzikiej fauny na swoim terytorium, zwłaszcza gatunków ginących i zagrożonych, migrujących i endemicznych. Gatunki te zostały wymienione w załącznikach. Ponadto określono ściśle zakazane sposoby i środki odłowu dzikich zwierząt.

Państwa, które ratyfikowały Konwencję zgadzają się na ochronę siedlisk tych gatunków w swoich planach i polityce rozwoju oraz na zwrócenie szczególnej uwagi na obszary, które są ważne dla gatunków wędrownych podanych w załącznikach do tej Konwencji. Dotyczy to zwłaszcza wprowadzenia zakazu zbierania, łapania, przetrzymywania i zabijania oraz niszczenia obszarów występowania, rozrodu lub odpoczynku wymienionych gatunków, a także płoszenia tych zwierząt w okresie rozrodu i wychowu młodych.

W gminie Siemyśl występują zwierzęta umieszczone w II załączniku do tej Konwencji jako ściśle chronione, dla których tworzy się obszary chronione. Są to:

plazy – grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba moczarowa.

gady – jaszczurka zwinka.

ptaki – bocian biały, kania czarna, błotniak stawowy, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, świergotek łąkowy, pliszka żółta, pliszka siwa, pliszka górską, strzyżyk, rudzik, świerszczak, strumieniówka, łożówka, zaganiacz, świstunka, pierwiosnek, muchołówka szara, sikora uboga, sikora modra, sikora bogatka, trznadel, potrzos, żuraw, świergotek drzewny, brzęczka, rokitniczka, raniuszek, kowalik, pełzacz leśny, wilga.

ssaki – nocek rudy.

Większość z nich bytuje przede wszystkim w opisanych powyżej obiektach przewidzianych do ochrony.

Oprócz gatunków chronionych wymienionych w załączniku II na terenie gminy Siemyśl występują zwierzęta określone jako „gatunki chronione” i wymienione w załączniku III. Są to:

plazy – traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba śmieszka, żaba jeziorkowa.

gady – jaszczurka żyworodna, zaskroniec zwyczajny.

ptaki – kos, skowronek polny, łyska, wodnik, nurogęs, gągoł, czernica, głowienka, krzyżówka, krakwa, gęgawa, perkoz dwuczuby, drożd śpiewak, łabędź niemy, kruk, zięba, potrzaszcz.

ssaki – zając szarak, ryjówka aksamitna, ryjówka mała, rzęsosek rzeczny, nornik północny, borsuk, sarna.

3.1.2. Ochrona fauny w Konwencji Bońskiej

Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt tzw. **Konwencja Bońska**, zobowiązuje do ochrony i w miarę możliwości odtworzenia siedlisk gatunków wędrownych, zapobiegania, usuwania, rekompensowania lub zmniejszania skutków uniemożliwiających lub pogarszających wędrówkę gatunków. Zgodnie z tą Konwencją strony zobowiązują się do podjęcia natychmiastowych działań w celu ochrony zagrożonych gatunków wymienionych w załączniku I i dążyć do zawarcia umów obejmujących ochronę i gospodarkę wymienionych w załączniku II, których status uznano za niesprzyjający dla ich utrzymania.

Wytyczne do umów mówią m.in., że należy zrealizować skoordynowane plany ochrony i gospodarowania populacji tych gatunków, ochrony, utrzymania i tworzenia nowych sieci siedlisk dla tych gatunków.

Na liście gatunków umieszczonych w załączniku I do tej Konwencji nie znalazł się żaden gatunek, natomiast na liście gatunków umieszczonych w załączniku II do tej Konwencji znajduje m.in. bocian biały, muchołówka szara.

3.1.3. Konwencja o różnorodności biologicznej

Konwencja o różnorodności biologicznej podpisana została w Rio de Janeiro w 1992 roku. Zobowiązuje ona do ochrony różnorodności biologicznej na trzech poziomach organizacji: gatunku, biocenozy i krajobrazu. Każda ze stron opracowuje własną narodową strategię zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Szczegółowe zalecenia dotyczą m.in.:

- prowadzenia monitoringu procesów mogących istotnie obniżyć bioróżnorodność,
- wytyczenia sieci obszarów chroniących pełne spektrum bioróżnorodności,
- opracowania zasad funkcjonowania terenów otaczających centra bioróżnorodności,
- rewitalizacji ekosystemów zdegradowanych,
- przeciwdziałania ekspansji gatunków obcych zagrażających gatunkom rodzimym,
- opracowania zbioru przepisów prawnych dotyczących gatunków zagrożonych wymarciem.

Jest to najważniejszy akt prawny odnoszący się do elementów szaty roślinnej. Przytoczona Konwencja jest na tyle uniwersalna, że uwzględnia najważniejsze aktualne potrzeby w zakresie ochrony przyrody, a wcześniejsze akty prawne zawierają się w niej w pełni. Część jej postanowień realizowana jest w obowiązującym prawie polskim (patrz pkt.5).

3.2. Ochrona szaty roślinnej i fauny w odniesieniu do „Natury 2000”

Ekologiczna sieć „Natura 2000” jest krokiem Unii Europejskiej w kierunku trwałego zabezpieczenia zasobów przyrodniczych na obszarze państw członkowskich. Dlatego Rada Ministrów Unii Europejskiej ratyfikowała m.in. następujące dyrektywy:

- Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r., w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. **Dyrektywa Siedliskowa**,
- Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r., w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. **Dyrektywa Ptasia**,

Mają one na celu powstanie wspólnej, europejskiej sieci terenów chronionych, na którą składają się Specjalne Obszary Ochrony (SOO) i Obszary Specjalnej Ochrony (OSO).

Wytycznymi dla tworzenia systemu obszarów chronionych Natura 2000 są załączniki I i II Dyrektywy Siedliskowej oraz załącznik I Dyrektywy Ptasiej.

a) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory

Jednym z najważniejszych uregulowań prawnych Unii w zakresie ochrony przyrody jest wspomniana tzw. „Dyrektywa Habitatowa” (92/43/EEC) z 1992 r. o ochronie naturalnych ekosystemów, dzikiej flory i fauny. Jest ona ściśle związana z programem CORINE bioitops (Coordination of Information on Environment, Koordynacja Informacji o Środowisku). Realizacja Programu CORINE polega na tworzeniu banku danych potrzebnych przy podejmowaniu decyzji z zakresu polityki ekologicznej Unii Europejskiej. W ostatnich latach rozpoczęto stopniowe wdrażanie programu również i w Polsce.

Wprowadzenie Dyrektywy Habitatowej (Siedliskowej) ma na celu zapewnienie restytucji i ochrony naturalnych ekosystemów i gatunków, których istnienie jest istotne dla Unii Europejskiej przez stworzenie konkretnej europejskiej sieci ekologicznej, tzw. systemu NATURA 2000. Do systemu tego zostaną obligatoryjnie włączone obszary chronione utworzone na podstawie dyrektywy 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków.

Obszary do objęcia specjalną ochroną są proponowane przez państwa członkowskie, jakkolwiek mogą też być proponowane przez Unię Europejską jeżeli jest to niezbędne do ochrony szczególnie ważnych typów ekosystemów i zagrożonych gatunków. Zgłoszone obiekty wyłonione zostaną na podstawie przepisów zawierających m.in. wykazy gatunków oraz siedlisk rzadkich i zagrożonych. Gatunki i siedliska wymieniono w załącznikach do Dyrektywy.

Załącznik I - określa siedliska naturalne uważane za ważne dla Wspólnoty Europejskiej.

Załącznik II - zawiera wykaz gatunków fauny i flory, wymagających stworzenia

specjalnych obszarów chronionych.

Załącznik IV - podaje listę gatunków fauny i flory, które powinny być chronione.

Załącznik V - określa listę gatunków flory możliwych do pozyskania ze stanu naturalnego.

⇒ **zasoby szaty roślinnej podlegające regulacjom Dyrektywy Siedliskowej**

Na terenie gminy występują siedliska naturalne, których ochrona wymaga wyznaczenia obszarów szczególnie chronionych zgodnie z Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 1992 roku (Natura 2000). Są to następujące siedliska:

- Łozowiska, z przewagą wierzby szarej i wierzby pięciopęcikowej – często notowane na terenie gminy Siemyśl. Zarośla łozowe notowano na torfowiskach, w zagłębieniach i nad rowami w obrębie łąk oraz w pobliżu linii brzegowej jezior. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Ols porzeczkowy – notowany w dolinie rzeki Błotnicy i Dębosznicy. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Zbiorowisko niżowego lasu łęgowego, obejmującego mokre lasy z panującą olszą czarną i domieszką jesionu. Zespół ten notowano w dolinie rzeki Błotnicy i Dębosznicy. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Lasy dębowo-grabowe – notowane m.in. na terenie Leśnictwa Trzynik oddz. 212d. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Kwaśna buczyna niżowa – fragmenty zespołu tego notowano w obrębie Leśnictwa Trzynik oddz. 212b, 217g, 223g, 226b i Leśnictwa Charzyno oddz. 292b. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Mszar wełniankowy z zespołem *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* Jasn. 1968 var. *Menyanthes trifoliata* w okolicach Siemyśla. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Łąka rajgrasowa – notowano na nie użytkowanych ciepłych zboczach. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.
- Naturalne łąki wyczyńcowe – łąki gminy Siemyśl.
- Zespół *Angelico-Cirsietum oleracei* – notowano na kompleksach zbiorowisk łąkowych w okolicy Byszewa. Siedlisko podlega ochronie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14.08. 2001 r.

⇒ **zasoby fauny podlegające regulacjom Dyrektywy Siedliskowej**

W obrębie badanego terenu miejscami szczególnie ważnymi z punktu widzenia tej

Dyrektywy są tereny na obszarze, których bytują gatunki ujęte w załączniku II, IV i V Dyrektywy. Gatunki te objęte są w Polsce ochroną prawną. Prawie w każdym z istniejących lub zaproponowanych obszarów chronionych występuje przynajmniej jeden z wymienionych gatunków.

Do najcenniejszych terenów z punktu widzenia tej Dyrektywy należy zaliczyć:

- proponowany obszar chronionego krajobrazu „Jezioro Kamienica i dolina Błotnicy”,
- przewidziane użytki ekologiczne,
- obszary cenne.

Na terenie gminy nie stwierdzono gatunków zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów chronionych (Załącznik II).

Z gatunków zwierząt ściśle chronionych wymienionych w Załączniku IV stwierdzono:

grzebiuszkę ziemną, żabę jeziorkową, żabę moczarową, jaszczurkę zwinkę, nocka rudego

Stwierdzono także gatunki z Załącznika V Dyrektywy Habitatowej:

żabę śmieszkę

b) Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków

Zgodnie z Dyrektywą rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków ustanowiono kompleksowy program ochrony dzikich ptaków osiadłych i wędrownych oraz ich siedlisk. Państwa członkowskie ponoszą ogólną odpowiedzialność za utrzymanie populacji wszystkich gatunków. Wykaz tych gatunków wymieniono w *Załączniku I*.

Są to gatunki wymierające lub zagrożone przez zmiany ich biotopów, gatunki rzadkie oraz inne wymagające ochrony ze względu na charakter siedlisk. W Polsce nazywa się je „gatunkami specjalnej troski”. Państwa członkowskie muszą wskazać obszary będące ich siedliskami, a przede wszystkim obszary podmokłe. Mając na uwadze to, że podstawowym sposobem zapewnienia ich przeżycia i pomyślnego rozrodu jest ochrona siedlisk.

Obszar gminy Siemyśl z obszarami leżącymi w bezpośrednim jej sąsiedztwie spełniają wymogi z punktu widzenia załącznika I tej Dyrektywy jako miejsce rozrodu takich gatunków jak: *bocian biały, gęś gegawa, głowienka, czernica, gągoł, nurogęś, kania czarna, błotniak stawowy, wodnik, żuraw, łyska, dzięcioł czarny, derkacz*.

4. Wymagania wynikające ze strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz kryteriów IUCN (Światowej Unii Ochrony Przyrody)

Plan działań ukierunkowany na ochronę różnorodności biologicznej zawarty został w programie polityki ekologicznej państwa przyjętym do realizacji w 1994r. w związku z opracowaną w latach siedemdziesiątych koncepcją Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh). Podstawowe cele realizowane w obiektach prawnie chronionych wg kryteriów IUCN są następujące.

- **Zachowanie fragmentów naturalnych ekosystemów**; temu celowi na terenie gminy Siemysł mają służyć obiekty przewidziane do ochrony jako użytki ekologiczne.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i równowagi ekologicznej środowiska**; temu celowi na terenie gminy ma służyć proponowany obszar chronionego krajobrazu, a w pewnym stopniu także zaproponowane użytki ekologiczne. Istotną rolę w tym zakresie mają do spełnienia korytarze ekologiczne, które stanowią drogi migracji roślin i zwierząt.
- **Ochrona zasobów genetycznych**; wiąże się głównie z ochroną populacji rzadkich i zagrożonych gatunków flory, realizowaną w gminie przez zaproponowanie użytków ekologicznych, gdzie mają swoje miejsca bytowania i rozrodu zwierzęta i rośliny.
- **Ochrona walorów krajobrazowych**; w gminie będzie realizowana dzięki utworzeniu obiektów powierzchniowych, jak obszar chronionego krajobrazu, a także mniejszych obiektów, takich jak użytki ekologiczne o dużych walorach krajobrazowych.
- Pozostałe cele: **edukacja, badania i monitoring, rekreacja i turystyka** - mogą być realizowane w gminie w różnych obiektach przewidzianych do ochrony.

5. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo polskie zawiera szereg przepisów i aktów różnej rangi, które są podstawą do praktycznej i planowej ochrony zasobów przyrody. Określają one przedmioty i zakres ochrony, wykonywanie ochrony przyrody na drodze rozwiązań bezpośrednich (ochrona gatunkowa fauny i flory) jak również pośrednich przez ustalenie zasad planowania przestrzennego, tworzenia strategii rozwoju i szczegółowych działań wpływających na stan środowiska i przyrody, dla których nadrzędna jest zasada dostosowywania się do wymogów ochrony przyrody i środowiska.

Obecnie każdy akt prawny mający skutki w planowaniu przestrzennym (plany zagospodarowania przestrzennego, prawo miejscowe) musi uwzględniać w pierwszym rzędzie uwarunkowania przyrodnicze.

Odniesienia w prawie polskim dotyczące szaty roślinnej i fauny, w szczególności jej ochrony, skomentowane zostały w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania. Najważniejsze z nich zawarto w ANEKSIE.

Wykorzystane zostały następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie obowiązujących w Polsce konwencji międzynarodowych;
- Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492; ostatnie zmiany Dz. U. Nr 3 poz. 21 z 2001r.) – w zakresie ustalenia kategorii obszarów proponowanych do ochrony, relacje między ustaleniami planistycznymi, a ustaleniami wynikającymi z faktu istnienia obszarów chronionych; (ANEKS);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 11 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 106/01, poz 1167 – ANEKS) – w zakresie: wyboru gatunków chronionych, możliwości realizacji ochrony, możliwości pozyskiwania roślin leczniczych;
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 130/01, poz. 1232 – ANEKS) – w zakresie wyboru gatunków chronionych, ochrony ich miejsc rozrodu, wyznaczenia stref rozrodu określonych gatunków;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 14 sierpnia 2001r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. Nr 92 poz. 1029 z 3 września 2001r. – ANEKS) – w zakresie wyboru siedlisk podlegających ochronie i możliwości realizacji tej ochrony w ramach zaproponowanych obiektów chronionych;
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 6 lutego 1996 r. w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych (Dz. U. Nr 15, poz. 81),
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, ostatnie zmiany Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z 2001r.) w zakresie konieczności uwzględnienia w opracowaniach planistycznych utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi środowiska, wymogi w zakresie przekształcania i użytkowania środowiska przyrodniczego, praktyczne i planistyczne skutki zakazu niszczenia roślinności przyczyniającej się do oczyszczania środowiska, zasady kształtowania terenów zieleni, sposób wykonywania ochrony przyrody w parkach, kierunki działań ratunkowych wobec gatunków;
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 ostatnie zmiany z 2001r. Dz. U. Nr 86, poz. 875; Nr 100 poz. 1085 – ANEKS) – w zakresie nakazu zachowań torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;

- Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444; ostatnie zmiany z 2000r. Dz. U. Nr 86 poz. 958, Nr 122 poz. 1268) – w zakresie nakazu zachowania śródleśnych naturalnych bagien, łąk i torfowisk, ustalenie kierunków zalesień;
- Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001r. o ogłoszeniu koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju (MP nr 26 z 2001r., poz. 432) sankcjonującego program NATURA 2000 jako „jedyne obligujące prawnie i politycznie Polskę zadanie, jeśli chodzi o tworzenie sieci ekologicznej”. Obwieszczenie to określa również rolę i znaczenie sieci ECONET-PL.

VI. WSKAZANIA KONSERWATORSKIE. WSKAZANIA DO STUDIU UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIEMYŚL

Planowanie przestrzenne jest jedyną z tych form działania, które mają ogromny wpływ na zachowanie i ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Gmina Siemyśl nie posiada jeszcze szczegółowego planu zagospodarowania przestrzennego pod kątem ochrony przyrody. Opracowane natomiast zostało studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, które kładzie mocny nacisk na ochronę krajobrazu zarówno przyrodniczego jak i kulturowego.

Po wnikliwej analizie wyżej wymienionej pozycji wydaje się, że jedynym punktem zawartym w studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego kolidującym z wynikami inwentaryzacji jest projekt utworzenia składowiska odpadów komunalnych w dawnym wyrobisku piasków na wzgórzu kemowym zwanym Wyżawa koło Niemierza. Wzgórze to stanowi doskonały punkt widokowy na znaczną okolicę i mogłoby stać się szczególnie atrakcyjne po wybudowaniu na nim dodatkowej wieży widokowej, ponieważ roślinność krzewiasta zarastająca wyrobisko zaczyna częściowo ograniczać na nim widoczność.

Analiza zaprezentowanego wyżej materiału bez wątpienia pozwoli na dostosowanie planów zagospodarowania przestrzennego do potrzeb i wymogów ochrony zasobów przyrodniczych. Wydaje się, że respektując zawarte poniżej oraz w rozdziale V niniejszego opracowania wytyczne, można pogodzić interesy potencjalnych inwestorów z wymogami ustawowymi dotyczącymi ochrony przyrody.

Zazwyczaj dotąd plany zagospodarowania przestrzennego ochronę środowiska naturalnego sprowadzają do ochrony i zagospodarowania rekreacyjnego parków wiejskich, ochrony zadrzewień śródlądowych i przydrożnych, określania kierunków i obszarów do zalesień. Dzieje się tak na skutek braku analizy stanu i diagnozy zagrożeń oraz potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego. Wobec różnorodności i ilości problemów z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, będących wynikiem szczegółowej inwentaryzacji i waloryzacji, tak skromne zapisy planistyczne są daleko nie wystarczające.

Stosowanie się do wymienionych poniżej wskazań umożliwia zachowanie walorów przyrodniczych gminy i jednocześnie renaturalizację środowiska tam, gdzie jest to jeszcze możliwe. Są to jednak zalecenia ogólne wypracowane na bazie doświadczeń ekologii. Mogą

one być pomocne w kwestiach opracowywanych strategii gospodarczych, jak i przy rozwiązywaniu problemów szczegółowych dotyczących zagospodarowania.

Tak więc, w celu ochrony środowiska biologicznego należy:

1. Zachować pełną reprezentację typów ekosystemów – biotopów, charakterystyczną dla gminy. Pozostawić wszystkie naturalne struktury przyrodnicze, w tym ustawowo chronione zadrzewienia i zakrzewienia, oczka, bagna, torfowiska itp. Utrzymywać wszystkie, choćby najmniejsze fragmenty leśne w krajobrazach antropogenicznych – łąkowo – pastwiskowych, polnych i osadniczych. Stanowią one bazę do procesów regeneracji roślinności na terenach pozbawionych naturalnej szaty roślinnej. Na obszarach tych należy powtarzać w zapisach dla obszarów funkcjonowania (wydziałów planistycznych) nakaz zachowania ich w stanie naturalnym.
2. Kształtować korytarze ekologiczne (pomosty, łączniki) pomiędzy rozproszonymi ekosystemami podobnego typu, aby zlikwidować ich izolację przestrzenną. Umożliwi to migrację flory i fauny – wymianę zasobów genowych, podnosząc tym samym odporność systemu przyrodniczego na degradację. Na przykład dwa fragmenty lasów podobnego typu należy połączyć pasem zadrzewień.
3. Działalność zadrzewieniową należy prowadzić zgodnie z poniższymi zasadami:
 - do nasadzeń należy używać rodzimych, zgodnych z siedliskiem gatunków drzew i krzewów,
 - zadrzewienia należy kształtować wraz z odpowiednią granicą polno-leśną z okrajkiem i oszyjką,
 - przy tworzeniu zadrzewień wykorzystać należy istniejący „potencjał renaturalizacyjny” w postaci pozostawionych samym sobie fragmentom możliwie słabo przekształconych zarośli, łąk i ugorów,
 - w miarę możliwości nie usuwać drzew i krzewów, które wyrosły na terenach ruderalnych (np. przy ogrodzeniach terenów przemysłowych),
 - zezwolenia na wycinkę drzew i krzewów nie związane z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu powinny być wydawane wyłącznie pod warunkiem wprowadzenia nowych,
 - wprowadzić nowe zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
4. Ograniczyć należy inwestycje przecinające wskazane korytarze ekologiczne, a w przypadku inwestycji niezbędnych należy ograniczyć ich wpływ na środowisko przyrodnicze planując odpowiednie przepusty, osłony nasadzenia etc.

5. Na odcinkach cieków poza zwartą zabudową pozwolić na spontaniczne kształtowanie się koryta oraz w miarę możliwości nie usuwać zwalonych drzew z koryta rzek.
6. Kształtować trwałą roślinność w strefach wododziałowych. Są to obszary pełniące ważną funkcję korytarzy ekologicznych, a także alimentacji wód. Tym samym nie odleśniać stref wododziałowych.
7. Na obszarach zajmowanych przez roślinność przyczyniającą się do oczyszczania środowiska naturalnego należy zakazać inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na pokrywę roślinną.
8. W jednostkach krajobrazowo-roślinnych i łąkowo-polnych, dolin rzecznych, w miejscach przesuszonych, stosować zalesienia. Zwiększą one retencję wód, a także będą pełniły funkcję melioracyjną. Proporcje między lesistością, a wielkością użytków zielonych muszą być wyważone merytorycznie. Nie można zalesiać tych łąk i pastwisk, które mają kluczowe znaczenie przyrodnicze.
9. Likwidować grunty orne dochodzące do zbiorników i koryt rzek. Zamieniać je na trwałe użytki zielone bądź zalesiać.
10. Nie zalesiać, ani też nie dopuszczać do zarośnięcia drzewami brzegów cieków na całej długości. Utrzymać niedługie odcinki biegu, koszone aż do brzegów koryta, pozostawiając kilkumetrowy pas dla rozwoju roślinności ziołoroślowej i szuwarowej.
11. Pozostawić do spontanicznego zarastania roślinnością nieużytki powstałe po eksploatacji kruszywa mineralnego (po ewentualnej uprzedniej częściowej rekultywacji technicznej) bądź torfu.
12. Przeprowadzić weryfikację potencjalnych obszarów wydobywania surowców potencjalnych złóż (piasków, torfów). Każda taka inwestycja musi mieć wykonaną ocenę oddziaływania na środowisko. Potencjalną gospodarkę eksploatacji surowców mineralnych należy prowadzić zgodnie z ustawą „prawo geologiczne i górnicze” z 1994r.
13. Rozwiązać problem odpadów i ścieków przez wdrożenie systemu selektywnego składowania odpadów, likwidację dzikich wysypisk i wylewisk nieczystości. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy (tworzenie „naturalnych” niskonakładowych oczyszczalni trzcinowych itp., kanalizacja większych wsi oraz budowa szamb zbiorowych w małych wsiach, likwidacja punktowych miejsc zrzutu ścieków do zbiorników i cieków wodnych).
14. Utrzymywać wokół zbiorników wód stojących, a także wzdłuż cieków trwałe użytki zielone w pasie przynajmniej 15 metrów. Ograniczają one spływ substancji biogenych (pochodzących z nawozów) - działają jako naturalna bariera biogeochemiczna. Są też

miejscem gniazdowania cennej ornitofauny wodno – błotnej.

15. Nie dopuszczać do osuszania i zasypywania lokalnych mokradeł na dnach dolin.
16. Wprowadzać zalesianie terenów granicznych między obszarami o różnym typie użytkowania. Ograniczy to między innymi rozprzestrzenianie się zbiorowisk synantropijnych złożonych z ekspansywnych gatunków.
17. Grunty słabsze o bardzo niskiej przydatności rolniczej przeznaczać pod zalesienie lub w zależności od charakteru siedlisk (zwłaszcza o skrajnych warunkach ekologicznych), pozostawiać w formie nieużytków podlegających spontanicznym procesom regeneracyjnym.

Ponadto w studium powinny się również znaleźć następujące zapisy respektujące wartości przyrodnicze i krajobrazowe, tj;

- lokalizacja zabudowy (w tym rekreacyjnej) tylko w obrębie istniejących jednostek osiedleńczych, w szczególności w granicach proponowanych obszarów chronionych,
- dopuszczenie do budowy tylko obiektów zharmonizowanych z tradycjami kulturowymi tego regionu,
- takie kształtowanie struktury przyrodniczej krajobrazu - jego fizjonomii, aby nie tracić osi i panoram widokowych o szczególnych walorach estetycznych,
- wzdłuż dróg należy kształtować zadrzewienia. Pełnić one będą funkcję krajobrazową (harmonia widoku), a także przyrodniczą - korytarzy ekologicznych,
- w krajobrazach polnych związanych z obszarami uprawy ekstensywnej (tradycyjnej), utrzymać miedze i drogi gruntowe związane z drobnopowierzchniowym rozłogiem pól. Są to cenne, funkcjonujące korytarze ekologiczne najniższego rzędu (liniowe). Nie dopuszczać do nadmiernego scalania gruntów, niszczącego te struktury przyrodnicze.
- w krajobrazach polnych związanych z intensywnymi formami uprawy (wielkoprzestrzennymi monokulturowymi) zwiększyć stopień fragmentacji pól, między innymi poprzez zakładanie miedz i dróg gruntowych,
- nie lokować w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów chronionych obiektów intensywnej hodowli, a w pasie 500 m szerokości, stosować technologie gospodarstwa ekologicznego.

Mając na uwadze kwestie wynikające ze starań Polski o wejście do Unii Europejskiej można stwierdzić, że niektóre ze środowisk ze względu na występujące tam wartości przyrody ożywionej będą wymagały ochrony (w myśl ratyfikowanych przez Polskę

Konwencji oraz obowiązujących w krajach Unii Europejskiej dyrektyw i zarządzeń). Obszary takie wskazano w rozdziale V.

Inne wskazania w zależności od form użytkowania terenu (do uwzględnienia w opracowaniach planistycznych, akcjach propagandowych, uzgodnieniach inwestycyjnych).

w zakresie gospodarki wodnej:

- zapobieżenie dewastacji brzegów zbiorników wodnych,
- podniesienia retencji wód na kompleksach torfowisk i łąk w obrębie wyznaczonych stref faunistycznych,
- wyeliminowanie w granicach gminy źródeł skażenia cieków, uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w obrębie miejscowości,
- utrzymanie małych cieków w strefach faunistycznych oraz korytarzach ekologicznych,
- zwiększenie liczby, powiększenie parametrów oraz utrzymanie drożności przepustów pod drogami,
- nie piętrzyć cieków na terenie chronionym, ani bezpośrednio poniżej niego,
- na obszarach chronionych nie regulować cieków wodnych, pozwolić na spontaniczne kształtowanie się koryta rzeki lub strumienia, w wodzie w miarę możliwości pozostawiać powalone drzewa,
- nie niszczyć roślinności strefy litoralu zbiorników wód, zarówno stojących jak i płynących, z uwagi na znaczący udział tej roślinności w procesie biologicznego oczyszczania wód, także ze względu na pełnienie roli bariery biogeochemicznej. Strefy litoralu wyłączyć spod presji wędkarskiej i kąpielisk.

w zakresie gospodarki rolnej:

- promowanie rolnictwa ekologicznego,
- utrzymanie lub sanacja stosunków wodnych,
- zachowanie ekstensywnie zagospodarowanych użytków zielonych lub też otworzenie gospodarki kośno - pastwiskowej na tych terenach gdzie jej zaniechano,
- dostosowanie poziomu nawożenia do zdolności sorpcyjnych gleb,
- odłogowanie niektórych arealów,
- ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin (np. stosować je na 95% powierzchni pola),

- nie stosować chemicznych środków ochrony roślin ani nawozów w pasie przybrzeżnym zbiorników wodnych,
- pozostawiać w stanie nie zmienionym miedze, zarośla i zadrzewienia śródpolne,
- nie wypalać resztek roślinności,
- nie osuszać i nie zasypywać śródpolnych oczek wodnych,
- w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów wszystkich wód powierzchniowych (rowów, cieków, zbiorników) preferować zróżnicowaniem stawek podatku rolnego użytki zielone przed uprawami polowymi,
- obniżyć stopień intensywności upraw monokulturowych drogą działań sprzyjających wykształcaniu się zbiorowisk chwastów, tj. agrofitycenozy,
- różnicować skład gatunkowy roślin uprawnych na polach monokulturowych, co będzie sprzyjało różnorodności gatunkowej spontanicznie pojawiającej się flory i fauny.

Torfowiska:

- nie osuszać i nie zalesiać,
- pozostawić wokół torfowisk otuliny z nie naruszoną roślinnością,
- nie prowadzić melioracji w sąsiedztwie torfowisk,
- strzec przed wypalaniem.

Łąki, murawy, pastwiska:

- pod żadnym pozorem nie zamieniać na pola orne ani nie zalesiać,
- prowadzenie wypasu zwierząt w celu utrzymania układów półnaturalnych (łąki różnego rodzaju),
- racjonalne nawożenie uzupełniające powstałe w wyniku koszenia straty materii organicznej,
- nie intensyfikować zagospodarowania łąk; ograniczyć do minimum nawożenie łąk oraz podsiewanie na nich mieszanek traw i innych roślin, każdorazowo ok. 5% łąki pozostawiać niekoszone, nie zalesiać, kosić z tradycyjną częstotliwością i w tradycyjnych terminach,
- nie odwadniać łąk wilgotnych
- w kompleksach łąkowo-pastwiskowych utrzymywać koszenie, nawożenie i wypas w rytmie zgodnym z zasadami gospodarki ekstensywnej, tj. z tradycyjną formą uprawy. Hamować będzie to sukcesję roślinności zmierzającą do odtworzenia zbiorowisk naturalnych, tj. lasów, zagrażającą utrzymaniu bogactwa i różnorodności biologicznej.

Stawy rybne:

- nie wykaszać szuwarów w sezonie wegetacyjnym i w okresie lęgów ptaków (od połowy marca do końca lipca),
- na kilku ekstensywnie użytkowanych stawach pozostawić bardziej rozległe fragmenty niewykaszanej roślinności.

parki i inne tereny urządzonej zieleni - zadrzewienia:

- dążyć do odtworzenia dawnej kompozycji parków,
- w nowych założeniach parkowych dążyć do tworzenia zadrzewień o możliwie wielu cechach naturalnych (pod względem składu drzewostanu, krzewów i roślin runa, sposobu kształtowania układu parku),
- nie usuwać starych, próchniejących ani martwych drzew,
- nie leczyć próchniejących drzew, z wyjątkiem okazów o szczególnym znaczeniu kulturowym,
- nie usuwać podszytu z całej powierzchni zaniedbanych parków, pozostawić część jego powierzchni jako “matecznik dzikości”,
- zezwolenia na wycinkę drzew nie związaną z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu wydawać wyłącznie w formie warunkowej – pod warunkiem wprowadzenia nowych nasadzeń,
- strzec całości dawnych kompozycji zadrzewieniowych, np. alei przydrożnych,
- wprowadzać nie tylko zadrzewienia, ale i zarośla krzewów nawiązujące składem do spontanicznych zbiorowisk zaroślowych,
- wprowadzić zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż wszystkich ciągów komunikacyjnych,
- nie stosować tych gatunków obcego pochodzenia, które mają tendencję do dziczenia i rozprzestrzeniania się a inne stosować wyłącznie w osiedlach ludzkich.

w zakresie gospodarki leśnej:

- utrzymanie przewagi lasów ochronnych w strefach faunistycznych,
- utrzymywanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych szczególnie na torfowiskach w olsach i łągach,
- przebudowa lasów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym,
- korzystanie z lokalnych ekotypów przy odnowie drzewostanów,

- podniesienie wieku rębności głównych gatunków lasotwórczych w obrębie obszarów chronionych,
- preferowanie w obszarach chronionych rębni gniazdowych, a w miarę możliwości stosowanie rębni przerębowych oraz nie stosować zrębów zupełnych,
- nie wykonywać zrębów drzewostanów dotyczących linii brzegowej jezior i rzek. Wycinanie lasów osłabia między innymi: rolę terenów przybrzeżnych jako korytarzy ekologicznych, poziom retencji wód, a także obniża udział roślinności w procesie biologicznego oczyszczania wód,
- pozostawiać w lesie złomy i wywroty oraz nie usuwać obumierających i martwych drzew stojących,
- ograniczyć zalesianie luk w drzewostanie,
- nie “uproduktywniać” żadnych śródleśnych bagienek ani łąk,
- maksymalnie ograniczać sieć dróg leśnych,
- na obszarach leśnych dążyć do wyrównania linii zewnętrznej granicy lasu. Ograniczy to wnikanie elementów obcych lasom, wypierających gatunki rodzime,
- w strefie granicy lasu z polami uprawnymi pozostawiać szerokie, nieorane pasy. Kształtuje się wówczas strefa ekotonowa przyleśna, złożona z różnego typu zbiorowisk roślinnych oszyjkowych i okrajkowych, wnosząca duże bogactwo flory i fauny. Jest to strefa szczególnie ważnych biotopów między innymi dla ptaków.
- maksymalnie ograniczyć stosowanie środków chemicznych w gospodarce leśnej i ochronie lasu,
- w przypadku przejmowania gruntów porolnych pozostawić przynajmniej część do samorzutnego zarośnięcia.

w zakresie łowiectwa, wędkarstwa, turystyki:

- zmniejszenie liczby polowań w obrębie stref faunistycznych, szczególnie w okresie rozrodu,
- zrezygnowanie z polowań i wędkowania w obrębie wybranych korytarzy ekologicznych,
- określenie pojemności turystycznej najcenniejszych przyrodniczo obszarów,
- wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych w obrębie obszarów chronionych, do których nie jest zabroniony wstęp,

- rozmieszczenie ośrodków wypoczynkowych i urządzeń obsługi ruchu turystycznego poza obszarami przewidzianymi do ochrony na obrzeżach stref faunistycznych, a nie w ich centrum,
- fragmenty brzegów chronionych zbiorników wodnych i cieków wyłączyć spod presji wędkarzy.

VII PODSUMOWANIE

Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona w sezonie wegetacyjnym 2001 i 2002 w gminie Siemyśl dostarczyła bogatych informacji o charakterze i zróżnicowaniu szaty roślinnej oraz walorach faunistycznych jej obszaru na tle cennych ekosystemów występujących w urozmaiconym krajobrazie, będącym również wartościowym elementem środowiska naturalnego. W wyniku badań wytypowano najcenniejsze miejsca w gminie i zaproponowano dla nich różne formy ochrony. W niniejszym opracowaniu zaproponowano utworzenie:

- **1 obszaru chronionego krajobrazu,**
- **5 użytków ekologicznych,**
- **8 pomników przyrody.**

Ponadto wykazano **15 obszarów cennych przyrodniczo (OC)** o dużym znaczeniu biocenotycznym za wskazaniem, by w najbliższej przyszłości utworzyć tu użytki ekologiczne lub wyznaczyć obszary będące miejscem rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych. Obiekty te pozwolą na zachowanie i ochronę wartościowych elementów środowiska przyrodniczego gminy, podnosząc jednocześnie jego atrakcyjność turystyczną. Zwiększy to szansę na prawidłowe wykorzystanie środowiska do rozwoju gminy.

Przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza wykazała ponadto:

1. Flora gminy obejmuje 591 taksonów odnalezionych w trakcie bieżących prac terenowych oraz danych z literatury. W liczbie tej znajduje się:
 - 18 gatunków podlegających ochronie prawnej (w tym 6 objętych ochroną ścisłą),
2. W gminie Siemyśl występują zbiorowiska ważne w skali europejskiej i umieszczone na liście Dyrektywy Siedliskowej, tj. Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.
3. Przeważający obszar gminy Siemyśl stanowią użytki rolne (około 74%), a wśród nich grunty orne (63,9%). Zbiorowiska segetalne dominujące na tym obszarze to w uprawach zbóż: *Arnoserido-Scleranthetum*, *Papaveretum argemones*, *Aphano-Matricarietum* i *Spergulo-Chrysanthemetum segeti*, a w uprawach okopowych: *Echinochloo-Setarietum*, *Galinsogo-Setarietum*, *Fumarietum officinalis*, *Lamio-Veronicetum politae*.
4. Lasy i zadrzewienia zajmują na terenie gminy zaledwie 17,5%, ale stanowią najcenniejsze obszary przyrodnicze, będące biotopem dla wielu chronionych i rzadkich gatunków. Na uwagę zasługują liczne stanowiska wiciokrzewu pomorskiego. Leśne zbiorowiska roślinne są znacznie zróżnicowane i występują tu

zespoły: *Salicetum pentandro-cinerae*, *Ribeso nigri-Alnetum*, *Fraxino-Alnetum*, *Stellario holostea-Carpinetum betuli*, *Luzulo pilosae-Fagetum*, *Fago-Quercetum petraeae*, *Rubo fruticosi-Prunetum spinosae*, *Holco mollis-Cytisetum scoparii* oraz *Sambucetum nigrae*.

5. Do najcenniejszych zbiorowisk wodnych, bagiennych i łąkowych na terenie gminy Siemyśl należą następujące zespoły roślinne: *Nupharo-Nymphaeetum albae*, *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* var. *Menyanthes trifoliata*, *Angelico-Cirsietum oleracei*, *Alopecuretum pratensis* i *Arrhenatheretum elatioris*.
6. Fauna bezkręgową gminy Siemyśl jest zróżnicowana i bogata gatunkowo. Oznaczono 103 taksony zwierząt bezkręgowych. Większość z nich zaliczyć można do pospolitych na otaczającym terenie i obszarze województwa zachodniopomorskiego. Wykazano 16 gatunków prawnie chronionych, 12 gatunków z czerwonych list oraz 1 gatunek z listy Dyrektywy Siedliskowej.
7. W gminie Siemyśl zarejestrowano 58 gatunków kręgowców prawnie chronionych, 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt, 34 gatunki z Czerwonej Listy Pomorza Zachodniego, 1 gatunek z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt, 28 gatunków z Czerwonej Listy Meklemburgii, 32 gatunki z Czerwonej Listy Brandenburgii oraz 17 gatunków objętych dyrektywami i konwencjami międzynarodowymi
8. Opisano 4 parki podworskie.
9. Południowo-wschodnia część gminy Siemyśl jest najcenniejszym obszarem pod względem florystycznym.
10. Do ochrony zaproponowano 5 użytków ekologicznych, jeden obszar chronionego krajobrazu „Jezioro Kamienicy i dolina Błotnicy”; do ochrony w randze pomnika przyrody 8 pojedynczych lub w grupach rosnących drzew różnych gatunków oraz 3 aleje przydrożne i jeden szpaler.
11. Zaproponowano objęcie ochroną doliny rzeki Błotnicy i Dębosznicy w formie korytarzy ekologicznych jako miejsc transferu genów i migracji zwierząt.
12. Zaproponowano 15 obszarów cennych przyrodniczo dla zachowania miejsc rozrodu i przebywania gatunków zwierząt prawnie chronionych oraz zagrożonych wyginięciem w skali kraju i Europy.
13. Zaproponowano dla gminy Ekologiczną Sieć Obszarów Chronionych, którą tworzą korytarze ekologiczne rzek Błotnicy i Dębosznicy.
14. Zidentyfikowano dwa rodzaje barier ekologicznych istotnych dla zachowania

bioróżnorodności gatunkowej gminy: miejscowości oraz szlaki komunikacyjne.

15. W wielu miejscach gminy znaleźć można interesujący i harmonijny krajobraz o charakterze wiejskim oraz walory krajobrazu kulturowego: parki podworskie, obiekty zabytkowe, interesująca historyczna zabudowa zagrodowa. Duże walory krajobrazowe posiadają doliny rzek: Błotnicy i Dęboszniczy.

W studium oraz planie zagospodarowania przestrzennego gminy, Planie urządzenia Nadleśnictwa, a także Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego należy uwzględnić potrzebę ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych, w tym wynikających z konwencji ratyfikowanych przez Polskę.